

Nr 630

Av herr **Björkman m.fl.**, om visst stöd åt den estniska folkgruppen i vårt land.

(Lika lydande med motion nr 536 i Första kammaren)

I vårt land finnes för närvarande omkring 19 000 ester. Det övervägande flertalet av dessa — mer än 90 % — är numera svenska medborgare. De är enligt företagna beräkningar att till 69 % betraktas som arbetare och till 28 % som tjänstemän medan 3 % utgör egna företagare.

I Stockholm finnes en estnisk folkskola med statligt stöd, och en annan håller på att byggas upp i Göteborg. Dessutom finnes i Stockholm ett privat gymnasium som erhåller ett mindre bidrag från staten. På olika håll i landet finnes också estniska kompletteringsskolor, bildade av estniska föräldraföreningar på resp. orter. Det har emellertid visat sig att elevantalet i dessa senare skolor successivt minskats. Anledningen härtill synes vara att eleverna inte orkar med den dubbelundervisning som härigenom uppkommer.

I det estniska gymnasiet i Stockholm har sedan 1948 studentexamen enligt svenska fordringar avlagts av 147 elever. Ett betydligt större antal ester har avlagt studentexamen i svenska skolor. För närvarande finnes vid universitet och högskolor inskrivna mer än 250 ester. Akademisk examen har avlagts av ester till ett antal av 600 à 800.

Den estniska befolkningsgruppen i Sverige intar en särställning bland folkminoriteterna i vårt land. De har inte frivilligt emigrerat från sitt hemland utan är människor som på grund av politiska skäl tvingats fly därifrån. I jämförelse med andra flyktingar som kommit till Sverige är deras antal mycket högt. Det kan därför vara anledning att behandla esternas speciella problem för sig.

I väsentliga stycken är den estniska kulturtraditionen besläktad med den svenska. Det kan också konstateras att esterna väl smultit in i det svenska samhället. Trots detta är det naturligt att esterna söker bevara och odla den estniska kulturen och att de framför allt slår vakt om sitt hemlands språk. Under den tid esterna vistats här har en ny generation medborgare hunnit växa upp. Folkskolepliktiga barn av estnisk börd har aldrig sett sitt fädernesland. De talar estniska i sina hem men i den dagliga kontakten med lekkamrater liksom i skolan enbart svenska. Flertalet föräldrar saknar kvalifikationer

att undervisa sina barn i modersmålet. På sina håll har detta redan visat sig föranleda språksvårigheter. Det förekommer sålunda att barnbarn inte utan tolk kan tala med sina far- eller morföräldrar.

Detta är en allvarlig utveckling. Om den unga generationen ester på grund av språksvårigheter skulle förlora kontakten med den estniska kulturen, skulle denna småningom upphöra att existera. Försvinnandet av en nations kultur innebär emellertid en förlust för hela mänskligheten, hur liten eller stor nationen än må vara. Därför synes det oss viktigt att vårt land erbjuder den estniska kulturen möjlighet till fortsatt existens och vidareutveckling.

I det självständiga Estland var den statliga folkskolan för den svensktalande befolkningen svenskspråkig. Ett svenskt gymnasium fanns i Haapsalu, och detta hade samma förmåner och förhållandevis lika stora medel till sitt förfogande som de estniskspråkiga gymnasierna i landet. För övriga minoritetsgrupper — främst tyskar och judar — som var spridda över hela landet och inte koncentrerade till viss del såsom den svenska minoriteten möjliggjordes åtnjutande av samma slags statliga förmåner genom ett lagfäst kulturautonomiskt självstyre. Redan år 1920 hade den unga estniska republiken i sin konstitution inskrivit rätten till kulturell autonomi, och år 1925 tillkom en särskild lag där förhållandena närmare reglerades. Estland blev därigenom den första stat — och såvitt känt den hittills enda — där fullt utbyggd kulturell autonomi för minoritetsgrupper blivit lagfäst.

Detta exempel är enligt vår mening förpliktande för vårt land. Vi anser det naturligt att svenska staten på allt sätt söker ge den estniska befolkningsgruppen bistånd i dess strävan att bibehålla och utveckla sin kulturella egenart. I detta avseende är såsom vi tidigare anfört kunskapen i det estniska språket av vital betydelse, och ett starkt behov föreligger alltså av skolutbildning i bl. a. modersmålet.

I det väsentliga är esterna i Sverige koncentrerade till vissa industristäder i södra och mellersta Sverige. Underlag för folkskolor med undervisning på estniska språket finnes på ytterligare ett antal platser, utöver Stockholm och Göteborg. Internatskolor skulle givetvis också kunna förekomma.

Det här anförda är blott att betrakta som exempel på åtgärder som är möjliga på utbildningens område. Enligt vår mening bör en allsidig utredning komma till stånd rörande esternas kulturproblem. Vi förutsätter att representanter för den estniska befolkningsgruppen skall få deltaga i en sådan utredning och finner det naturligt att för detta ändamål kontakt sökes med esternas representation i Sverige, vilken tillkommit efter allmänna fria val, vari samtliga ester i landet ägt rätt deltaga.

Åberopande det anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast måtte tillsätta en utredning med uppdrag att framlägga förslag på skolans och övriga kulturella

områden i syfte att stödja den estniska befolkningsgruppen i vårt land i dess strävan att hålla det egna modersmålet levande och att i övrigt bevara och vidareutveckla det estniska kulturarvet.

Stockholm den 26 januari 1961

Folke Björkman

Brita Elmén

Lena Renström-Ingenäs

Gunnar Larsson
i Luttra